

Rusko duhovenstvo nima nikakega dušnega pastirstva. Mladi Rus, izstopivši iz šole, nima ničesar več opraviti sè svojim dušnim oskrbnikom. Ruski duhoven je omejen samo na to, da zvesto in natanko opravlja predpisane bogoslužne obrede. Za drugo, za odgojo v družini in v daljnem življenji skrbé pisatelji raznih nazorov, a pisatelji nihilističnega cilja umó si pridobivati prvenstvo. Kak vspeh so imeli, kazale so razne ljudske demonstracije, iz katerih se je mislilo, da se izleže silna ustaja. Ako tudi je ustaja na Poljskem bila majhen jéz proti tej nevarni povodnji, ter je vse stranke nekako zblížala, vendar je to bilo le za kratko in na videz. Da je v notranjosti družbe gorel silen ogenj, pokazali so pravi in silni požari, katere so nihilisti osobito leta 1864. rabili kakor sredstva za politične agitacije. Požigali so po Petrogradu, po polji, po gozdih. Na tisoče kóč so vpepelili. Tega požiganja so dolgo dolžili Poljake, dokler niso vjeli požigalcev. Še natančnejše se je to dokazalo iz proglasa nihilistov, katerega so našli v Petrogradu. V tem proglasu se dolží Rusko plemstvo, da je ono krivo vse nesreče Ruske, ker je iz Nemčije pripeljalo „malega velmoža“, kateri si je podjarmil ljudstvo. Privrženci ti so si sezidali trdne gradove, katerih drugače ni moči razdéti, razen z ognjem. Ako se zatorej hočemo rešiti — pravi proglas dalje — ni druge pomoči, nego to, da našo gospodo pobijamo kakor pse, da iztrebimo njo in nje gradove.

Svet še ni bil mirán zaradi silnih požarov, ko ga iznova ostraši vest, da je plemič Karakosov 6. apr. 1866. hotel cara ubiti. Navidezno je ljudstvo žalovalo zaradi tega čina, al iz drugih tedanjih dogodkov se dá sklepati, da je bilo to obžalovanje samo zunanje. A okolnost, da je oni nesrečnik bil plemič, da je on samo izvršil, kar mu je skrivna družba naročila, je še bolj vznemirila svet. Preiskava je bila zeló obširna in zanimiva. Obdolženci so odkritosrčno obžalovali svojo nakano. Nekateri pa so se izgovarjali, da jih je na to pripravila materijalistična literatura. A taka tuja in domača literatura je bila razširjena po Ruski. Neizkušena mladost, ki ima zeló živo domišljijo in sanja, da je moči uvesti popolno enakost, pojila se je s tem ukom, zmedla si pojme, pozabila svojih mestjanskih, nravnih in verozakonskih dolžnosti in je sklepala družbe v namen, katerega je hotel doseči Karakosov. Še le po glavni preiskavi so se našli prouzročniki onemu hudo delstvu. A zaradi te preiskave so tudi pogoreli bazari v Petrogradu. (Kon. prih.)

Politične stvari.

Kdo je prijatelj Rusiji, kdo njen sovražnik?

Iz Rusije 15. oktobra. — 7. —

Vsa Evropa, razdeljena sicer na dva tabora, na klerikalni in liberalni, po svojem sočutji in sovraštvu k Rusiji se deli na štiri glavne stranke: na dobrohotnike, na proklinjavce radi vere; na proklinjavce iz lakomnosti in zaničevavce iz napuhnjene neumnosti.

Kar je iskrenih Slavjanov, hranječih v svojih srcih tisto čutje, katero jim je mati vrodila, in katero značajnost jim ni dala prodati za Magjarski ali Nemški košček kruha, so Ruski dobrohotniki. Oni med sabo in o drugih prašanjih utegnejo biti needini; oni štejejo za svojega boga Darvina, drugi se boré za papeževo nezmotljivost in posvetno kraljestvo; oni so liberalci zato, ker je „slavno“ biti liberalci, drugi imajo resnično in značajno prepričanje, da niti sveta vera, v kateri so se rodili in izredili, niti resnična zvestoba svojemu vladarju jim ne more braniti, želeti zmage pravici

nad krivico, človeškemu čutju nad zverinsko strastjo, kristijanski omiki nad muhamedanskim surovim fanatizmom. Kakor needini med seboj, tako edini so vsi pravi in iskreni Slavjani gledé današnje krvave drame na Balkanskem polotoku. To je moč krvi.

Razun Slavjanov je v Evropi po mislih Ruskega naroda malo, prav malo iskrenih dobrohotnikov Rusije. V Nemčiji iz imenitnih oseb edini cesar Vilhelm iskreno in iz srca želí Rusiji blagra in zmage. Bismarck v Rusiji nihče ne šteje za našega dobrohotnika; on in njegova stranka ne želé, da bi Rusija bila premagana, ampak celó želé jej zmage, vendar ne iz iskrene ljubezni, temuč iz straha pred svojimi sovražniki; oni dobro vedó, da roka roko umiva, in privoščijo jej celo Bolgarijo. V Angliji sta dva znamenita moža na Ruski strani: učenjak profesor Friman, ki si iskreno prizadeva Angležem dokazati, kaj tirja pravica in pa čast poštenega naroda; njegovi dokazi so neovrgljivi, ali Angleže more prepričati le šterling v žepu ali pa mož, ki bi se zasukal po goltancu. Drugi je liberalci Gladstone, mnogo govoreči in pisoči za Rusijo proti Turčiji; ali iz vseh njegovih govorov je vidno, da, ko bi kraljica Viktorija posadila na Derbijevo stol Gladstone, najbrže Gladstone bil bi Derbi, a Derbi Gladstone.

Proklinjavci Rusije radi vere kažejo na Poljsko kot na zgled žrtve Ruskega tiranstva. Kazati na Poljsko kot na zgled žalostne žrtve bilo bi pravično, ko bi tako govorili: Čujte, koliko zla so Poljaki naredili sami sebi, koliko katoliški cerkvi in civilizaciji. Jaz sem tudi prepričan, da katoliška cerkev ima veliko več životvorne sile v sebi, kakor pravoslavna, ona je veliko bolj sposobna širiti omiko in znanje med narodom, kakor ta, katere duhovstvu družinske skrbi jemljejo čas tako, da ne more tako svobodno misliti o blagru naroda. Ali kdo je tega kriv, da se v Rusijo katoliška omika ne širi, temuč hira? Kar je Peter Véliki podvrgel Rusiji Finlandijo, Finlandija ostala je samostojna država v Ruski državi: ona ima svojo armado, svoje finance in denarje, svojo vlado, svojo colno stražo na Ruski kakor na Švedski meji, svoje šole, svojo vero — velikanska Rusija malenki Finlandiji vsega tega ne krati. Baltijske provincije vživajo podobne dasiravno ne tako široke pravice. Enake pravice so nekdanj imeli tudi Poljaki: svojo vero, svoj denar itd., česa jim nikdo ni kratil. Ali oni so rili in rili pod Rusijo, dokler niso sami padli v svojo jamo kričeči, da jih Rusija preganja zato, ker so katoličani. Kako vse drugače v Rusiji bilo bi, ko bi se bili Poljaki v prepričanju, da niso sposobni, da bi se sami vladali, iskreno zvezali in zedinili z Rusijo? niti en siv las bi jim ne padel z glave zavoljo vere! pač pa bi katoliška cerkev imela veliko več spoštovanja in moči v Rusiji. Katoliško vero v Rusiji preganjajo sami katoličani: čisto katoliški narodi, Poljaki, Francozi, Magjari, vsa ne kraljevska Italija se družijo z zatiravcem kristijanske svobode in človeških pravic, s Turkom, in hujskajo ves svet proti Rusiji, ki od nekdanj preliha kri za skrunjene v Turčiji svetinje! Kaj pričakujejo taki katoličani, da jih bo za tako službo poljubila Rusija?

Preklinjavci Rusije iz lakomnosti in zaničevavci iz neumnega napuha, ki imajo svoje glavne tabore v Magjariji, v liberalni Franciji in Angliji, pobivajo drug drugega. Eni trépetajo od strahu, da bi Rusija se ne približala k Srbski meji, k Sredizemnemu morju, k Indiji; drugi se radujejo, češ, da Rusija nima armade, tak slab narod, mož na ilovih nogah da bi se ne smel lotiti dela, kateremu ni kos. Eni strašijo Evropo s panslavizmom, drugi z radostjo kričé, da Bulgari in Srbi so začeli huje sovražiti Rusijo, kakor Poljaki. Eni z zaničevanjem kažejo na Rusijo kot na primer neliberalne

otrpnosti, drugi jej grozé z osodo Francije v koncu preteklega stoletja. Vest, ki jih peče zavoljo lastnih grehov, jim ne dá mirú, goni jih, kakor razjarjena furija morivca, oni kričati morajo, mečejo se na svojo žrtvo, raztrgali bi jo, ko bi njihova pest bila dovoljno močna, a svesti, da jim sile manjka, jih še hujše draži. Zato v brezsilni jarosti kričé, da je Rusija po tolovajski napadla narod, ki s „prečudno hrabrostjo in brezprimernim moštvom brani svojo vero in vlast.“ Da, prečudna je ta Turška hrabrost! Irlandija in Šotlandija ste nekdam branili hrabro svojo vero in svobodo proti Anglosaksoniji, Nizozemsko proti Španiji, severna Amerika proti Angliji in mnogo drugih proti svojim zatiravcem, zato so ti junaki, z vspehom ali brez vspeha stojéči za svojo svobodo, izbujali s svojo hrabrostjo čudenje. — Ali kako ravno nasprotno je vse v današnji vojski! Turek „hrabro“, kakor pes ukradeno pleče, brani predpravice svoje surove vere, katere načelo je krivica — zatiranje vsega nemuhamedanskega; Turek, tujec, polastivši se tuje zemlje, tujega blaga, tuje hiše, „hrabro“, kakor orožen razbojnik, brani svoj tolovajski plen; Turek barbar „hrabro“ brani omiki poseliti se v deželi, katera ni njegova; Turek trinog „hrabro“ brani zverinsko zatiranje Božjih in človeških pravic, katere že 400 let surovo teptá, ker narod lastnik zemlje ni imel dovolj dušne kreposti in telesne sile, da bi bil odvrnil to sramoto od kristijanske Evrope ter pregnal v Azijo divje orde. Da se je zdaj vzdignil kristijanski narod na obrambo oskrunjenih svetinj — to izbuja strašno jezo Magjarskih, Angleških in drugih tiranov. Oni, kakor needini v mnogih družih prašanjih, tako edini so v tem, da svet mora služiti lakomni prihoti Magjarjev, Angležev in Turkov, drugi narodi naj bodo njihovi robi — in to oni imenujejo svobodoljubje, omiko, civilizacijo, kulturo in Bog vé, s koliko drugimi besedami prikrivajo svoje tiranstvo. Zato strašno lajajo na Rusijo, zavetnico pravice, ki jim trga ličina s farizejsko hinavskega lica ter jemlje njihov rop iz njihovih hudodelskih rok. Zato bi oni radi, kakor Turki iztrebljajo cvet Bulgarskega naroda, tako tudi cvet Ruskega naroda iztrebili z zemlje, da bi mogli potem brez skrbi naložiti na nesrečne Slavjanske ostanke svoj tiranski jarem.

Ne boš! Kakor Turke tako bo šiba Božje pravice zadela tudi Magjarske in Angleške lakomne tirane, neusmiljene zatiravce človeških pravic in državljanske svobode tlačanih narodov. Noben zgodovinar še ni dokazal, dasiravno so mnogo dokazovali, kdaj so Slavjanski narodi zaseli sedanje svoje dežele in koga so iz njih pregnali; one so njihova lastnina od nekdam. A da so Magjari pred tisoč leti, kakor Turki pred štiristo leti polastili se tuje zemlje in tujega blaga, to je dobro znano. Pokorjeni narod je trpel krivico, ali svojih pravic do svoje lastnine zato ni zgubil, ker je trpel, tako malo, kakor malo je zgubil Indijski narod svoje človeške pravice zato, ker molze ž njega, kakor pijavka kri, moč in sredstva z življenja Angleški tiran, ki ga morí z gladom, sam najevši se do sita kruha, ploda žuljev nesrečnih zatiranih. Prišla bo vrsta tudi na Magjare in Angleže; roka Božja dolgo odlašá, ali zgodovina nam priča, da ona nazadnje deluje vsacemu, kakor je zaslužil. Zastonj lakomni tirani in brezvestni zatiravci hujskajo ves svet na Rusijo; zastonj naši neumni zaničevavci s čudenjem hvalijo Turško voléjo „hrabrost“, branečo po zverinskem instinktu roparski plen.

Mnogovrstne novice.

* Pameten ukaz zoper dolga krila mestnih gospá in gospodičinj je unidan razglasila policija v Lipskem

(Leipzig) tako-le: §. 1. vsem ženskam, katere repato obleko nosijo, s katero tla pometajo, je prepovedano ž njo hoditi po mestu in po sprehajališčih zunaj mesta. Katera ta ukaz prestopi, se kaznuje z globo od 5—50 mark. — §. 2. Policaji imajo, da se prestopnik popolnem dokaže, žensko s tako obleko naravnost tirati na policijsko stražo. Imena kaznovanih se konec vsacega tedna razglašajo v časniku „Leipziger Tageblatt“. — Ali bi ne bilo tacega ukaza dandanes tudi v naših mestih potreba, kjer se vlačijo nekatere gospé in gospodične, učiteljice in mojškre s takimi repi po ulicah, da je težko razsoditi, ali v tej môdi tičí več neumnosti ali pa zapravljalivosti; lepôta gotovo ne.

* Mrličé v cement zaviti in potem še le pokopati je priporočal nedavno zbor zdravnikov v Milanu, češ, da s tem cementnim zavitkom se odvrne smrad gnjilobe. Kakor „Pokrok“ piše, sta prof. dr. Klebs in pa vodja cementne fabrike v Ježku mestni magistrat v Pragi dovoljenja prosila, da bi smela na Volšanskem pokopališču poskusiti zavijanje mrličev v cement. Proti nekim pogodbam je magistrat jima dovolil te poskušnje. No, to bi bilo cele goré cementa potreba na Rusko-turškem bojišči.

* Kakor duhovnov bode tudi zdravnikov čedalje manj. Veliki stroški, ki jih prizadene učenje zdravilstva in pa malo zdravniških služeb sta glavna vzroka, da število medicinarjev je čedalje manjše. Lani jih je bilo na Dunajskem vseučilišči 74 manj kot predlanskem in letos jih je še manj. Nasproti temu pa se število učencev na pravoznanskem učilišči pomnožuje, ker je služeb uradnikov, notarjev, advokatov itd. čedalje več.

Naši dopisi.

Iz Rusije 15. oktobra. 7. — Na primeru Turške „hrabrosti“ s Ruskim junaštvom smo čitateljcem „Novic“ že kazali; priobčili bi lahko še mnogo, pa dovoljno bo za zdaj omeniti boja na vodi in pa ene čudne prikazni na suhem. V začetku današnje vojske po milosti diplomatov „civilizovanih“ Evropskih narodov Rusija na vodi ni imela nikakoršne moči proti Turčiji. Turčija pa je imela proti Rusiji velikansko floto na Črnem morji in na Donavi, železne ladije narejene v Angliji, pod komando Angleških oficirjev in pod glavnim poveljstvom Angleškega admirala Gobarta. Lahko so si vihali brke, češ, Rusija na Črnem morji se ne bo mogla ganiti, čez Donavo ne bo noben Rus celi prišel v Bulgarijo. Kako so se ogoljufali! Turške železne ladije že plavajo po Donavi pod Rusko zastavo ter obstreljajo Turške trdnjave; Turška grozna flota na Črnem morji ne more braniti Ruskim ladijam plavati iz pristanišč v pristanišče in celó v ustja Donave. S suhe zemlje smo vzeli Turkom floto, naj gledajo, da jim z morja ne vzamemo na suhem ležečih trdnjav! Pod Crkovno vjeti Turek pripoveduje: „Mi z začetka smo bili sami, zdaj imamo vse ‚ingliz‘: Angleške denarje, Angleško obleko, Angleško orožje, Angleške oficirje, kateri so nas navadili v bitvah odspred staviti Čerkese in bašibuzuke, dokler Rusi ne razstreljajo svojih patronov, potem še le gremo mi v boj, ako ne, pa nam Angleški oficirji mahajo z golimi sabljami po hrbtu ter nas gonijo v bitvo kakor stoja ovac.“ To je Turška „hrabrost“, kateri se Angleži in Magjari tako čudijo!

Slovinci čitajo mnogo nemških, posebno Dunajskih časopisov. Ako je mogoče reči, da je kak Dunajski časopis pravičen Rusiji, tedaj tak bi bil stara „Presse“ v primeri z drugimi. Čujte, kako piše dopisnik „Presse“ iz Bukurešta: „Število vseh vojakov, kar jih je Ruska